Европейски парламент
2024-2029

Комисия по външни работи

2025/2019(INI)

10.2.2025

ПРОЕКТ НА ДОКЛАД

относно докладите на Комисията за Косово за 2023 и 2024 г.
(2025/2019(INI))

Комисия по външни работи

Докладчик: Рио Терас

СЪДЪРЖАНИЕ

Страница

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ.....3

ИЗЛОЖЕНИЕ НА МОТИВИТЕ.....10

ПРИЛОЖЕНИЕ: СУБЕКТИ ИЛИ ЛИЦА, ПРЕДОСТАВИЛИ ИНФОРМАЦИЯ НА ДОКЛАДЧИКА.....11

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

относно докладите на Комисията за Косово за 2023 и 2024 г.
(2025/2019(INI))

Европейският парламент,

– като взе предвид Споразумението за стабилизиране и асоцииране между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Косово, от друга страна[1], влязло в сила на 1 април 2016 г.,

– като взе предвид кандидатурата на Косово за членство в Европейския съюз от 15 декември 2022 г.,

– като взе предвид кандидатурата на Косово за членство в Съвета на Европа от 12 май 2022 г.,

– като взе предвид Рамковото споразумение между Европейския съюз и Косово относно общите принципи за участие на Косово в програми на Съюза[2], което е в сила от 1 август 2017 г.,

– като взе предвид Регламент (ЕС) 2021/1529 на Европейския парламент и на Съвета от 15 септември 2021 г. за създаване на Инструмент за предприсъединителна помощ (ИПП III)[3],

– като взе предвид Регламент (ЕС) 2024/1449 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. за създаване на Инструмента за реформи и растеж за Западните Балкани[4],

– като взе предвид заключенията на председателството от заседанието на Европейския съвет в Солун, проведено на 19 и 20 юни 2003 г.,

– като взе предвид декларациите от проведените в Брюксел срещи на високо равнище ЕС – Западни Балкани от 13 декември 2023 г. и от 18 декември 2024 г.,

– като взе предвид Берлинския процес, стартиран на 28 август 2014 г.,

– като взе предвид съобщението на Комисията от 5 февруари 2020 г., озаглавено „Засилване на процеса на разширяване – надеждна перспектива за членство в ЕС за Западните Балкани“ (COM(2020)0057),

– като взе предвид съобщението на Комисията от 6 октомври 2020 г., озаглавено „Икономически и инвестиционен план за Западните Балкани“ (COM(2020)0641),

[1] ОВ L 71, 16.3.2016 г., стр. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2016/342/oj.
[2] ОВ L 195, 27.7.2017 г., p. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2017/1388/oj.
[3] ОВ L 330, 20.9.2021 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
[4] ОВ L, 2024/1449, 24.5.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

– като взе предвид съобщението на Комисията от 8 ноември 2023 г., озаглавено „Съобщение относно политиката на ЕС за разширяване за 2023 г.“ (COM(2023)0690), придружено от работния документ на службите на Комисията, озаглавен „Доклад за Косово за 2023 г.“ (SWD(2023)0692),

– като взе предвид съобщението на Комисията от 8 ноември 2023 г., озаглавено „Нов план за растеж на Западните Балкани“ (COM(2023)0691),

– като взе предвид съобщението на Комисията от 20 март 2024 г. относно реформите и прегледите на политиките преди разширяването (COM(2024)0146),

– като взе предвид съобщението на Комисията от 30 октомври 2024 г., озаглавено „Съобщение относно политиката на ЕС за разширяване за 2024 г.“ (COM(2024)0690), придружено от работния документ на службите на Комисията, озаглавен „Доклад за Косово за 2024 г.“ (SWD(2024)0692),

– като взе предвид прегледа и оценките на програмата за икономически реформи на Косово, направени от Комисията на 31 май 2023 г. и 13 юни 2024 г.,

– като взе предвид съвместните заключения от икономическия и финансов диалог между ЕС и Западните Балкани и Турция, приети от Съвета на 16 май 2023 г., и съвместните заключения от икономическия и финансов диалог между ЕС и партньорите от Западните Балкани, Турция, Грузия, Република Молдова и Украйна, приети от Съвета на 14 май 2024 г.,

– като взе предвид Резолюция 1244 от 10 юни 1999 г. на Съвета за сигурност на ООН, консултативното становище на Международния съд от 22 юли 2010 г. относно съответствието с международното право на едностранното обявяване на независимост по отношение на Косово и Резолюция 64/298 на Общото събрание на ООН от 9 септември 2010 г., в която се признава съдържанието на становището на Международния съд и се приветства готовността на ЕС да улеснява диалога между Сърбия и Косово,

– като взе предвид първото споразумение относно принципите, уреждащи нормализирането на отношенията между правителствата на Сърбия и на Косово, от 19 април 2013 г. и споразуменията от 25 август 2015 г., както и текущия диалог за нормализиране на отношенията, провеждан с посредничеството на ЕС,

– като взе предвид Брюкселското споразумение от 27 февруари 2023 г. и Охридското споразумение от 18 март 2023 г. и приложението за прилагане към него,

– като взе предвид Решение (ОВППС) 2023/1095 на Съвета от 5 юни 2023 г. за изменение на Съвместно действие 2008/124/ОВППС относно мисията на Европейския съюз в областта на върховенството на закона в Косово (EULEX Косово)[5], с което мандатът на мисията се удължава до 14 юни 2025 г.,

– като взе предвид Регламент (ЕС) 2023/850 на Европейския парламент и на Съвета

[5] ОВ L 146/22, 6.6.2023 г., стр. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2023/1095/oj.

от 19 април 2023 година за изменение на Регламент (ЕС) 2018/1806 за определяне на третите страни, чиито граждани трябва да притежават виза, когато преминават външните граници, както и тези, чиито граждани са освободени от това изискване (Косово)[6],

– като взе предвид окончателния доклад на мисията на Европейския съюз за наблюдение на избори във връзка с общинските избори, проведени в Косово през 2021 г.,

– като взе предвид четвъртата среща на Съвета за стабилизиране и асоцииране между Европейския съюз и Косово, проведена в Брюксел на 7 декември 2021 г.,

– като взе предвид предходните си резолюции относно Косово,

– като взе предвид съвместните препоръки, приети на 12-ото заседание на Парламентарния комитет по стабилизиране и асоцииране ЕС – Косово, проведено на 9 декември 2024 г.,

– като взе предвид индекса за възприятие на корупцията на „Трансперънси интернешънъл“ за 2023 г.,

– като взе предвид член 55 от своя Правилник за дейността,

– като взе предвид доклада на комисията по външни работи (A10-0000/2025),

А. като има предвид, че политиката на разширяване е един от най-ефективните инструменти на външната политика на ЕС и една от най-успешните политики за стимулиране и насърчаване на основни реформи;

Б. като има предвид, че демокрацията и принципите на правовата държава са основните ценности, на които се основава ЕС;

В. като има предвид, че всяка държава, обхваната от процеса на разширяване, се оценява според собствените ѝ заслуги и че графикът и напредъкът във връзка с присъединяването се определят в зависимост от изпълнението на необходимите реформи;

Г. като има предвид, че ЕС е най-големият донор на финансова подкрепа за Косово;

Ангажимент за присъединяване към ЕС

1. приветства ангажимента на Косово за присъединяване към ЕС, който отразява ясен стратегически геополитически избор, и силната подкрепа на неговите граждани за европейския път на Косово;

2. отново изразява твърдото си убеждение, че бъдещето на Косово е в ЕС и че всички усилия за извеждане на Косово от „сивата зона“ са в интерес на хората от Косово и от ЕС, особено в контекста на нарастваща конкуренция с авторитарни

[6] ОВ L 110, 25.4.2023 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/850/oj.

режими;

3. подкрепя кандидатурата на Косово за членство в ЕС; призовава държавите – членки на ЕС, които все още не са признали независимостта на Косово, да направят това без забавяне;

4. приветства либерализирането на визовия режим, договорено през декември 2022 г. и въведено от 1 януари 2024 г., като осезаем резултат от все по-тесните отношения на Косово с ЕС;

5. отбелязва осезаемия напредък в областта на правосъдието, свободата и сигурността, борбата с организираната престъпност и функциониращата пазарна икономика; изразява съжаление, че напредъкът в областта на принципите на правовата държава остава ограничен;

6. приветства продължаващото сближаване на позициите на Косово с външната политика и политиката на сигурност на ЕС, по-специално твърдото осъждане от Косово на агресивната война на Русия срещу Украйна и прилагането на ограничителните мерки на ЕС срещу Русия и Беларус;

7. призовава за незабавна отмяна на мерките на ЕС срещу Косово, които вече не са обосновани и са в противоречие с демонстрирания ангажимент на Косово към европейските ценности и привеждането в съответствие с политиките на ЕС;

8. отново изразява подкрепата си за кандидатурата на Косово за членство в Съвета на Европа и за плана на страната да се присъедини към програмата „Партньорство за мир“ на НАТО;

Демокрация и върховенство на закона

9. приветства важния напредък по изпълнението на повечето от дългогодишните препоръки на мисията на ЕС за наблюдение на избори и по представянето на консенсусен закон за общите избори; отбелязва, че това осигурява подходяща основа за провеждането на демократични избори в съответствие с международните и регионалните стандарти; отбелязва, че в отговор на покана от президента на Косово Европейският съюз изпрати мисия на ЕС за наблюдение на изборите, включително делегация с наблюдатели от членове на Европейския парламент, за наблюдение на парламентарните избори в Косово на 9 февруари 2025 г.;

10. приветства приемането на закона за специалната прокуратура и напредъка в произнасянето по дела за корупция, като същевременно подчертава, че резултатите продължават да бъдат засегнати от ограничени ресурси и липса на безпристрастност;

11. отбелязва със загриженост, че класирането на Косово в индекса за възприятие на корупцията остава незадоволително; подчертава, че повишаването на доверието на хората изисква не само законодателни реформи, но и видими резултати при разследването, наказателното преследване и осъждането на случаи на корупция;

12. изразява сериозна загриженост във връзка със системните слабости в съдебната система на Косово, по-специално по отношение на независимостта на съдебната система и зачитането на разделението на властите; отново изразява своята загриженост относно забавянето на съдебни процеси и критиките от страна на правителствени служители във връзка със съдебни решения по отделни случаи;

13. приветства участието на косовските сърби в парламентарните избори и насърчава избраните от тях представители да играят активна роля в законодателната рамка на Косово в подкрепа на просперииращото бъдеще на Косово;

14. отбелязва постоянното нарастване на обвиненията и присъдите срещу организираната престъпност, но подчертава необходимостта прокуратурата и полицията да засилят съвместните си действия срещу престъпни групи и мрежи; изразява загриженост относно предизвикателствата пред сигурността в северната част на Косово, особено след нападението в Банска през септември 2023 г., за което бяха необходими значителни полицейски ресурси;

15. отново потвърждава ангажимента си да поддържа и укрепва сътрудничеството си с парламента на Косово и неговите членове в подкрепа на демократичните процеси, свързани с европейския път на Косово, като използва съществуващите инструменти и инициативи на Парламента за подкрепа на демокрацията; счита, че това партньорство може да бъде обновено и допълнително укрепено след изборите, проведени на 9 февруари 2025 г.;

16. осъжда сериозните инциденти със сигурността в северната част на Косово в края на ноември 2024 г., като най-тежкият инцидент беше в близост до село Враге в община Зубин поток, където експлозивни устройства повредиха основния канал на системата Ибар-Лепенац; изразява подкрепата си за институциите на Косово при провеждането на пълно разследване на тези престъпни действия, така че извършителите да могат да бъдат изправени пред съда;

Основни свободи и права на човека

17. отбелязва, че Косово разполага с необходимата институционална структура за насърчаване и защита на правата на човека; подчертава обаче, че защитата на правата на човека продължава да бъде слаба поради ограничените човешки и финансови ресурси;

18. отбелязва плуралистичната медийна среда в Косово и подчертава ролята на независимата медийна комисия, чиято автономност при вземането на решения трябва да бъде строго гарантирана; призовава за по-голяма прозрачност относно собствеността и финансирането на медиите с оглед на засилването на независимостта и плурализма на медиите;

19. изразява сериозна загриженост относно значителното увеличаване на нападенията срещу журналисти и стратегическите съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността (ССПНСУО);

Помирение и добросъседски отношения

20. приветства участието на Косово в редица инициативи за регионално сътрудничество и го насърчава да увеличи усилията си за помирение и да търси решения на минали спорове;

21. отново изразява пълната си подкрепа за диалога, осъществяван с посредничеството на ЕС, и приветства назначаването на Петер Сьоренсен като специален представител на ЕС за диалога Белград – Прищина;

22. отново подчертава значението на конструктивния ангажимент от страна на органите както на Косово, така и на Сърбия, за да се постигне всеобхватно правно обвързващо споразумение за нормализиране на отношенията; призовава Косово и Сърбия да избягват едностранни действия, които биха могли да ескалират напрежението; призовава за спазване и цялостно прилагане на всички предишни споразумения, включително създаването на Асоциацията/Общността на общините със сръбско мнозинство; призовава преговарящите страни да възстановят пълноценното функциониране на всички институции на Косово;

23. очаква Косово и Сърбия да си сътрудничат изцяло и да предприемат всички необходими мерки за задържане и бързо изправяне пред съда на извършителите на терористичните нападения в Банска през 2023 г.; изразява съжаление във връзка с факта, че Сърбия все още не е преследвала по съдебен ред извършителите, най-вече Милан Радойчич, заместник-председателя на партия „Сръпска листа“; отново заявява, че извършителите на терористичното нападение в Зубин поток също трябва да бъдат подведени под отговорност и незабавно да бъдат изправени пред съд;

24. приканва заместник-председателя на Комисията/върховен представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност, както и Комисията, да заемат по-проактивна роля в ръководенето на процеса на диалог; призовава за засилена роля на Европейския парламент за улесняване на диалога;

25. осъжда всички действия, които застрашават стабилността и процеса на помирение, включително напрежението в северната част на Косово; подчертава, че и двете страни трябва да прилагат изцяло всички постигнати споразумения и да избягват едностранни действия, които биха могли да доведат до ескалация на напрежението; призовава косовската полиция да гарантира, че спазва изцяло всички изисквания, свързани с принципите на правовата държава и правата на човека, и да осигури разполагането в северната част на Косово на етнически представителни сили, напълно съответстващи на правните изисквания; припомня споделената отговорност на всички хора в Косово за поддържането на мира и принципите на правовата държава;

Социално-икономически реформи

26. приветства активното участие на Косово в изпълнението на новия план за растеж за Западните Балкани, който има за цел да задълбочи свързаните с ЕС реформи и да намали социално-икономическите различия между държавите – членки на ЕС, и държавите от Западните Балкани;

27. приветства напредъка, постигнат от Косово в развитието на функциониращa

пазарна икономика, и насърчава Косово да осъществи структурните реформи, необходими за справяне с фискалните предизвикателства;

28. отбелязва ограничения напредък на Косово в цифровата трансформация на обществените услуги; подчертава необходимостта тя да бъде приведена в съответствие със законодателството на ЕС в областта на цифровите технологии;

29. настоятелно призовава правителството на Косово да гарантира по-добър достъп до здравни услуги; отбелязва, че разходите за здравеопазване остават на предпоследно място в региона;

Енергетика, околна среда, устойчиво развитие и свързаност

30. отбелязва, че Косово е постигнало известен напредък по отношение на сигурността на енергийните доставки, но продължава да зависи в голяма степен от остарели, силно замърсяващи електроцентрали, които пораждат сериозни рискове за здравето и околната среда; отбелязва, че Косово трябва да гарантира ефективно във времето изпълнение на своята енергийна програма за периода 2022 – 2025 г., за да постигне амбициозните ѝ цели;

31. настоятелно призовава Косово да подобри спазването на таваните за емисии, да подобри интегрирането на екологични съображения в секторните политики и да приеме необходимите мерки за контрол на замърсяването и управление на отпадъците в съответствие с международните стандарти;

°

° °

32. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция на председателя на Европейския съвет, на Комисията, на заместник-председателя на Комисията / върховен представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност, на правителствата и парламентите на държавите членки, както и на президента, правителството и парламента на Косово.

ИЗЛОЖЕНИЕ НА МОТИВИТЕ

Европейският парламент следи отблизо политическите и социално-икономическите събития в Косово и представя своя доклад след този на Европейската комисия за напредъка на Косово. След последния доклад, приет през 2023 г., Европейският парламент ще се върне към традицията си на годишни доклади, което не беше възможно през 2024 г. поради изборите за Европейски парламент и сформирането на новата Комисия.

В обобщение, през 2023 г. и 2024 г. Косово отбеляза забележителен напредък в изборните реформи, икономическата устойчивост и защитата на основните права. Продължават обаче да съществуват предизвикателства в съдебната реформа, свободата на медиите, ефективността на публичната администрация и цифровизацията на обществените услуги. Трайният ангажимент за всеобхватни реформи и приобщаващо управление е от съществено значение за напредъка на Косово по пътя му към европейска интеграция.

Няколко от предизвикателствата пред Косово са наследени проблеми, чието разрешаване изисква участието на целия регион в по-широкия процес на интеграция в Европейския съюз. Диалогът Прищина – Белград, чието начало беше поставено с цел намиране на приемлив за страните компромис, за съжаление не доведе до очакваните резултати. Новата Европейска комисия, както и Европейският парламент и държавите членки, със сигурност трябва да направят всичко възможно, за да гарантират, че диалогът между Прищина и Белград ще продължи с подновена енергия. Ето защо назначаването на новия специален представител, Петер Сьоренсен, е много добре дошло.

Разширяването на Европейския съюз е един от най-важните успехи на ЕС и трябва да продължи. По-широката геополитическа цел на разширяването е да се премахнат така наречените „сиви зони“ от картата на Европа. Значителните промени, настъпили в контекста на агресивната война на Русия срещу Украйна, трябва да увеличат готовността на Европейския съюз да се противопоставя на конкуриращи се авторитарни глобални участници. Както Русия, така и Китай показаха, че имат много ясни интереси в Западните Балкани.

С настоящия доклад докладчикът желае да представи преглед и оценка от Европейския парламент на най-важните постижения и предизвикателства, пред които е изправено Косово днес и в близко бъдеще. Със сигурност не е възможно в настоящия доклад да бъдат обхванати всички проблемни области и предизвикателства. Една от важните предпоставки за изготвянето на този доклад беше възможността за посещение в Косово по време на мисия за установяване на фактите и за среща с правителствени служители, лидери на опозицията и представители на гражданското общество. За изготвянето на доклада беше осъществен много полезен обмен с представители на различни институции на Европейския съюз и международни организации, за което докладчикът е много благодарен.

ПРИЛОЖЕНИЕ: СУБЕКТИ ИЛИ ЛИЦА, ПРЕДОСТАВИЛИ ИНФОРМАЦИЯ НА ДОКЛАДЧИКА

В съответствие с член 8 от приложение I към Правилника за дейността докладчикът декларира, че в хода на изготвяне на доклада до приемането му в комисия е получена информация от следните субекти или лица:

Субект и/или лице
European External Action Service (EEAS)

Списъкът по-горе е изготвен в рамките на изключителната отговорност на докладчика.